

تحلیل بیبلیومتریک روند پژوهش های صورت گرفته در خصوص مشکلات و آسیب پذیری زنان و زایمان در شرایط بحران بلایا طی سال های ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۲

نویسنده اول^۱

الهام شیردل، ارشد مامایی، دانشگاه تهران، shirdelelham90@gmail.com

چکیده - اگر چه بلایا به صورت گسترده مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته، اما تعداد بسیار کمی تحلیل مروری هدفمند در زمینه مسائل و مشکلات زنان در شرایط بحرانی ارائه شده است. مقاله حاضر به روش بیبلیومتریک و با کمک تحلیل شبکه اجتماعی با هدف ارزیابی روند تحقیقات، به بررسی جامع پژوهش های حوزه مطالعات زنان و زایمان طی سال های ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۲ پرداخته است. این تحقیق شامل بررسی نوع و توزیع مطالعات، معرفی مجلات علمی، مؤسسات و کشورهای فعال و همچنین بررسی روند کلید واژه های پرکاربرد در دو حوزه مذکور می باشد. نتایج نشان می دهند که در میان ۸۳۶۰۴ مطالعه با عنوان بلایا، ۱۵۳ پژوهش در حوزه مطالعات زنان و ۱۴۱ مطالعه در حوزه زنان و زایمان در بازه زمانی تعیین شده موجود می باشد. ایالات متحده آمریکا بیشترین تالیفات را در هر دو حوزه به خود اختصاص داده است. یافته ها نشان می دهند که کاربرد کلید واژه های مربوط به مشکلات زنان و زایمان در شرایط بحران در طی سال های اخیر روند رو به رشدی داشته که حاکی از افزایش توجه ویژه به اهمیت این مسائل می باشد.

کلید واژه- Bibliometric Analysis، Disasters، Obstetrics Gynecology، Women S Studies

۱- مقدمه

به عنوان مثال در سونامی سال ۲۰۰۷ که در کشور های اندونزی و سریلانکا اتفاق افتاد و یا در سیل سال ۲۰۰۴ در هندوستان، تعداد زیادی از زنان جان خود را از دست دادند و افرادی هم که زنده ماندند، سال های پس از آن را به سختی سپری کردند [۶] و [۷]. در انواع مختلف شرایط اضطراری از جمله جنگ، زلزله، سیل و... زنان و دختران در معرض نقض فاحش حقوق بشر ناشی از ریشه دار شدن نابرابری های جنسیتی از جمله کاهش دسترسی به پیشگیری از HIV و خدمات بهداشت باروری، قرار گرفتن در معرض شغل های اجباری، تجاوز جنسی، قاچاق انسان، رابطه جنسی اجباری به جهت مبادله و یا بقا برای حمایت از خود و خانواده قرار می گیرند [۸-۱۰]. به سبب اینکه ۷۵ درصد جمعیت آواره پس از فاجعه را زنان و نوزادان شامل می شوند و خدمات بهداشت باروری باید به طور مناسب و به موقع ارائه گردند [۱۱]، موضوع بهداشت باروری در بلایا از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

بر اساس کلمات کلیدی در پایگاه Web of Science (WOS) و با کمک تحلیل داده های ورودی در نرم افزار VOS viewer (که بعدتر توضیح داده می شود)، تحلیل آماری بر روی مقالات منتشر شده در ارتباط با مشکلات زنان و زایمان در شرایط بحران صورت گرفت.

بلایای طبیعی و غیر طبیعی هر ساله در سراسر جهان سبب خسارت های جانی، مالی و روانی جبران ناپذیری می گردند [۱]. در حقیقت بلایا اتفاقات اورژانسی هستند که باعث مرگ، صدمه و خسارت های مالی بی شمار می شوند و با روش ها و منابع موجود قابل کنترل نیستند و در نهایت نیازمند کمک های خارجی می باشند [۲]. اگرچه تکنولوژی و علم بشریت تاکنون پیشرفت های زیادی داشته اما همچنان دنیا در برابر بلایا آسیب پذیر است [۳].

در بحران های ناشی از بلایای طبیعی، به سبب از کار افتادن روند طبیعی زندگی، مسئولین اجرایی و نهاد های مدیریتی در پی تخمین خسارت های جانی، جراحت ها، تخریب بیمارستان ها و تشکیلات اجتماعی و برآورد نیازهای اساسی از جمله سرپناه، خوراک و پوشاک و امدادهای پزشکی هستند [۴]. از نگرانی های مطرح در زمینه سلامت جنسی و باروری و حقوق زنان، دختران، مردان و پسران و اقلیت های جنسی می توان به آسیب پذیری آنان در برابر بلایا و تفاوت نیازهای هر گروه و خشونت های جنسی در محیط های نا امن و ناپایدار اشاره نمود [۵].

مطالعات متعدد نشان می دهند که زنان در مقابل بلایای طبیعی و غیر طبیعی نسبت به مردان آسیب پذیرتر می باشند.